

lichaam van de vrouw waarvan de eicel afkomstig was. En wel omdat PETRUCCI erin slaagde een buiten het lichaam tot ontwikkeling gebrachte moerbei zich te doen nestelen in het lichaam van een andere vrouw dan waarvan de eicel afkomstig was.

Maar PETRUCCI ging nog veel verder en slaagde erin — blijkens overtuigende door hem vervaardigde films — de nesteling ook buiten het vrouwenlichaam in een „kunstbaar-moeder”, voorzien van een plastic sponsje, te bewerkstelligen: ook die kunstbaar-moeder werd dus zwanger! Dat hij er niet in slaagde die „kunstzwangering” langer dan 9 weken te doen duren (met vrijwel normale embryonale ontwikkeling) verandert niets aan het opmerkelijke feit, dat hij er op deze wijze in slaagde aan te tonen hoezeer de moerbei een onafhankelijk versmeltingsprodukt is van eicel en zaadcel. Een versmeltingsprodukt, dat zich ook in het lichaam van een andere vrouw en ook in een kunstbaar-moeder kan nestelen. Dit is geen science-fiction, maar science. Ik treed niet in de wel tot de science-fiction behorende mogelijkheid van voldraging buiten een vrouwenlichaam.

Maar die onafhankelijke positie (status) van de moerbei brengt — thans medisch-juridisch bekeken — wel mede, dat het onhoudbaar is de bevruchting van de eicel, dus de versmelting, als bevruchting van de vrouw (conceptie, zwangering) aan te merken. Van zwangering is geen sprake vóór de nesteling. Een niet onbelangrijk percentage moerbeien nestelt zich trouwens helemaal niet, gaat te gronde en verloren met en zonder kunstmiddelen die gebruikt kunnen worden om de kans op nesteling te verminderen. Bij onderzoek van na nesteling reeds in de eerste maand van de zwangerschap spontaan opgetreden abortussen is trouwens gebleken, dat daaronder veel wat ik zou willen noemen „misbaksels” voorkwamen. D.w.z. versmeltingsprodukten met ziekelijke afwijkingen. Ik zal mij echter wel wachten om mij op genetisch terrein te wagen, waarop ik niet thuis ben.

Maar met medisch-juridische ogen bezien kan ik niet nalaten er op te wijzen hoe tendentius en dus wetenschappelijk onjuist het is, de moerbei als „kiemend leven”, ja zelfs als „individu”, als „mens in wording”, ja zelfs als „ongeboren vrucht” aan te duiden. En dan liefst nog voorzien van een ziel en begiftigd met een „wil tot leven”. En op wettelijke bescherming daarvan aan te dringen of zelfs zonder meer aan te nemen, dat die moerbei rechten heeft, die reeds door de wet beschermd worden of zelfs maar zouden kunnen worden.

Ingevolge de Nederlandse wetten wordt eenvoudig de moerbei geacht niet te bestaan. Er is in dit stadium geen sprake van een vrouw, die van een kind zwanger is (daargelaten wanneer daarvan wel kan worden gesproken). Er is evenmin sprake van een vrucht, die tegen afdrijving of doding zou kunnen worden beschermd. Er is geen sprake van zwangerschap, die zou kunnen worden verstoord.

Samenvattend kan ik dus zeggen, dat de moerbei door het Nederlandse recht noch gekend, noch beschermd wordt. M.a.w. de moerbei bezit juridisch helemaal geen „status” tot op het ogenblik waarop de ingraving (nesteling) geslaagd mag heten. Dan is de vrouw zwanger! Dan is in theorie het verse nestelingsprodukt niet langer vogelvrij. Dan begint in de praktijk pas de controverse over het aborteerrecht (zij het als misdrijf tegen het leven, zij het als misdrijf tegen de zeden, zij het als strijdig met de rechten van de mens). Maar hier eindig ik mijn beschouwingen over de moerbei, die dan geen moerbei meer is, maar embryo. Al wil ik er wel aan toevoegen, dat het medisch-juridisch bezien aan ernstige twijfel onderhevig is of die moerbei door ingraving (nesteling) rechten kan verkrijgen, die ze als vrij rond-

zwemmende moerbei niet bezat. En dat geheel ongeacht de ongewenste consequenties van een ongewenste nesteling.

De bedoeling van het schrijven van deze beschouwingen is uitsluitend, de artsen, die zo verdeeld zijn over de abortus-problematiek, eens te confronteren met een buiten hun gezichtsveld liggende benaderingswijze. Ik vermeid opzettelijk te treden in het taboe-karakter van de „heiligheid” van het leven. Wie zich daarvoor interesseert bestudere „Das Heilige” („Über das Irrationale in der Idee des Göttlichen und seiner Verhältnis zum Rationalen”), uitgave van de Beck'sche Verlagsbuchhandlung te München, geschreven door RUDOLF OTTO. Wie zich daaraan serieus wijdt zal dra verstaan hoe onbiologisch, onwetenschappelijk de overigens heel begrijpelijke, menselijke, ethische bezwaren van vele artsen zijn tegen de door niemand voorgestelde „legalisatie” — d.w.z. wettelijk geoorloofd verklaring van de vruchtafdrijving — maar de „discriminalisatie”, die verdedigd wordt, d.w.z. de opheffing van nauwelijks meer toegepaste strafbepalingen, die in steeds breder kring onhoudbaar worden geacht. Wij leven nu eenmaal in een fel bewogen overgangstijd, waarin te voorzien vallen snel toenemende „normveranderingen”.

Natuurlijk maak ik mij geen illusie, dat mijn zowel voor de „rationelen” als voor de „irrationelen” buiten hun gezichtsveld liggende visie met betrekking tot een klein — maar gewichtig — detail van de grote problematiek, van wat ik gewend ben als „voortplantingsvrijheid” aan te duiden, snel tot overbrugging van de kloof, die hen scheidt, zal leiden. Maar ik acht het niet buitengesloten, dat kennismaking met die visie tot vermindering van de felheid der bestrijding van elkanders standpunt zal kunnen bijdragen. En dan reeds missen deze beschouwingen hun doel niet.

Knegsel, 5 december 1970

Dr. Mr. Dr. W. SCHUURMANS STEKHOVEN

DRUGPROBLEEM

Een medicus zond mij wat knipsels over het drugprobleem met wat kanttekeningen; ik schreef hem daarover een brief. Die stuur ik de redactie toe op zijn aandringen; hij meent namelijk dat er dingen in staan die in het Tijdschrift een plaats zouden moeten vinden.

Tot goed begrip zeg ik even iets over de knipsels die me tot de brief inspireerden. Er was, naast een paar interviews met een aantal bekende argumenten rondom het verbod van zogenaamde soft drugs, een stukje uit de *N.R.C.* Daar las ik dat volgens Prof. VAN OS de kwaliteit van de marihuana zozeer uiteen loopt, dat het zeer moeilijk is over die stof een verantwoorde uitspraak in farmacologische zin te doen; verder wordt een vergelijking gemaakt met de alcohol. Prof. VAN OS waarschuwt tegen een in dit stadium onbeperkt vrijgeven van marihuana. Tenslotte een stuk van PHILIP H. ABELSON, uit *Science* van 12 juni 1970, getiteld „Death from heroin”, waarin onder meer gesteld wordt, dat de instabiele kwaliteit van die stof in het illegale verkeer aansprakelijk zou kunnen zijn voor vele fatale ongelukken. Ik schreef:

Beste vriend, waarde medicus!

Heel veel dank voor je drug-zendingen. Uiteraard: het onderwerp interesseert me!

Over het *Science*-artikel over heroïne alleen deze bespiegeling. In Amerika is er een zo sterk taboe op drugs, dat men — naar mijn indruk — bij de behandeling van het heroïne-vraagstuk sterke nadruk legt op strafrechtelijk optreden, terwijl de curatieve zijde onvoldoende ontwikkelingskansen krijgt. In Engeland is dat anders; ik verwijs naar de verge-

lijkende beschouwingen van de, in Engeland opgeleide, Amerikaanse criminoloog SCHUR in „our criminal society”. Daardoor krijgt in Amerika ook een, hoe informeel ook werkende, „regie” van de produktie en distributie geen ontwikkelingskansen. Ik mis in het stuk in *Science* de notie of niet wellicht dit sociale organisatieprobleem mee betrokken moet worden in de beschouwingen over de slechte kwaliteit, gebrek aan steriliteit enz. die mede tot fatale ongelukken leiden.

En dan de kwestie van de zogenaamde soft drugs. Overtuigend is je opmerking, dat we er nog zo weinig van weten. Ik verbind die opmerking met wat VAN OS in het *Pharmaceutisch Weekblad* schreef over ons gebrek aan kennis over deze stoffen én met de notie die ik zoëven met betrekking tot heroïne ontwikkelde: een stof die internationaal illegaal is, wordt niet industrieel gestandaardiseerd en het sociaal-functionerende produkt is zo wisselvallig dat het wetenschappelijk moeilijk te beheersen wordt.

Verder de vergelijking met tabak en alcohol. Duidelijk speelt de feitelijke gang der geschiedenis hier een rol. *Sociaal*: nú zijn tabak en alcohol maatschappelijk ingepast. „We hebben er mee leren leven”, zeggen we, hetgeen in termen van de sociologie uitgedrukt, betekent: in de loop der tijden zijn er in onze maatschappij, naarmate de gevaren duidelijk werden, sociaal-controlerende subsystemen ingebouwd, die die gevaren binnen de grenzen houden. *Wetenschappelijk*: toen tabak binnendrong (de beginfase van de alcohol ligt zowat in de prehistorie en onttrekt zich aan onze historische waarneming!) stelde men zich voornamelijk moraliserend pro of contra op. Een rationele opstelling was helemaal niet mogelijk, omdat men absoluut niet in staat was te denken in termen van biochemie of sociale ontwikkeling. Nú kunnen we dat wel. We zeggen: we weten van de stof nog zo weinig af, dat we hem niet moeten vrijgeven omdat we niet weten of hij misschien gevaarlijk is.

Van deze diachronische beschouwing nu terug naar ons actuele probleem. Dat lijkt me dit te zijn: we staan voor een beslissing die, dichotomisch, moet kiezen tussen: - verbieden (al of niet met modificaties) of toestaan - (idem). Daarbij weegt het argument „wetenschappelijk weten we nog zo weinig” wél mee, maar 't kan niet beslissend zijn, evenmin als beslissend is, dat, zoals onze wederzijdse vriend de farmacoloog telkens weer aanvoert, de stof medisch een vergif is. Want het gaat niet om een wetenschappelijk medisch probleem.

De ervaring met de sociale ontwikkeling leert ons twee dingen: 1. dat we met — vaak gevaarlijke — vergiften sociaal hebben leren leven ook al wisten we van die vergiften niets af (zie wat ik zei over alcohol en tabak); 2. dat *verbieden* evenzeer gevolgen heeft als *toestaan*; handhaven van een verbod is dus een *even* gewichtige beslissing op ontoereikende wetenschappelijke informatie als toestaan.

De criminoloog en de sociale onderzoeker hebben nu vooral belangstelling voor het nogal massale karakter van het marihuana-verschijnsel. Criminoloog en jurist weten (denk aan wat ik over abortus zei!): „Stateways cannot mend folkways”. Daarmee bedoelen we: als de staat gedrag, dat grote bevolkingsgroepen (en *hier* wordt de vraag van de betrouwbaarheid van cijfers omtrent marihuana-ervaringen van scholieren van belang) accepteren of zelfs op prijs stellen, gaat verbieden, legt hij het meestal af; zijn verbod heeft averechtse werking.

Die kan bv. liggen in een verbinding tussen soft en hard drugpeddling: zijn ze *beide* illegaal dan ontstaan oncontroleerbare en ongecontroleerde overgangen, waardoor a.h.w. het marihuana-verbod de marihuana máákt tot een introductie van hard-druggebruik (de hard-drug racketeer dringt zich in de handel in). Ik noem een *voorbeeld* van een *mogelijke*

dysfunctionele werking van een verbod. Natuurlijk zijn er andere mogelijkheden denkbaar. Zo bv.: in hoeverre geeft het verbod coherentie aan de — met marihuana verbonden — anarchistische subcultuur en de daaruit voortspruitende politieke gevaren?

Tenslotte je vraag over de mogelijkheid alleen de handelaars strafrechtelijk aan te pakken. De huidige praktijk in het Amsterdamse parket én in een aantal andere parketten is: de incidentele verbruiker blijft ongestraft (wordt niet vervolgd).

Toch wordt ook dáár ter zake van gebruik veroordeeld. Hoe die schijnbare tegenstelling te verklaren? Langs twee wegen:

a. Er is geen *scherpe* grenslijn tussen gebruikers en handelaars. Er *zijn* er natuurlijk die het één zijn en het ander niet. Maar een grote groep van min of meer incidentele gebruikers handelt ook om 't geld voor 't eigen stickje te verdienen (10 g kost nog altijd een f 7,50).

b. De (min of meer incidentele gebruiker-)handelaar op wie een relatief *kleine* hoeveelheid stuff wordt gevonden, zegt *natuurlijk*: dit was voor eigen gebruik. Hij wordt voor dat bevoorrechte gebruik dan vervolgd en veroordeeld. Antwoord op je vraag dus: áls we marihuana strafrechtelijk willen afremmen, zullen we — ook al richten we ons op handelaars — de strafbaarstelling *in de wet* van gebruik niet kunnen missen. *Bij de uitvoering* van de wet zullen we *de facto* het onderscheid *wel* kunnen maken. Vale!

Amsterdam, januari 1971

CH. J. ENSCHEDÉ

BERICHTEN

BUITENLAND

Europa

Controle op laboratorium-chemicaliën. — Tien lidlanden van de Raad van Europa hebben besloten, de vervaardiging van chemicaliën die voor diagnostische doeleinden worden gebruikt, aan controle te onderwerpen. Het gaat om stoffen die in de laatste jaren in de handel zijn gebracht en waarmee de meer gespecialiseerde analytische bepalingen zoals het aantonen van suiker, aceton, overbodig worden. De nieuwe stoffen zijn vaak in tabletvorm verkrijgbaar en vereenvoudigen en versnellen de laboratoriumdiagnostiek. Aan de bereiding van de bedoelde stoffen zullen even strenge eisen worden gesteld als aan die van geneesmiddelen. Aldus zal de patiënt beschermd worden tegen foutieve behandelingen die het gevolg kunnen zijn van onzuivere diagnostische procedures. (*Presse et Information Conseil de l'Europe*, 1 febr. 1971.)

Congo Kinshasa

Bestrijding artsentekort. — Toen Congo Kinshasa onafhankelijk werd, bezat het bedroevend weinig artsen. In 1962 trad een plan in werking om dit tekort te bestrijden. Medische assistenten met vier jaar medische opleiding (na een vier jaar durende algemene vooropleiding), die als hulp-personeel in ziekenhuizen werkzaam waren, werden naar Franse en Zwitserse universiteiten gezonden om daar hun medische studie te voltooien. Ondanks grote moeilijkheden bij de uitvoering van dit plan, slaagde het wonderlijk goed. Van de 154 assistenten behaalden 150 het artsexamen. Allen keerden naar hun land terug en aanvaardden de hun toegewezen posten; allen hebben zich competente praktiserende artsen getoond. (*J. Amer. med. Ass.*, 11 jan. bl. 305.)

Japan

Bevolkingsgroei. — Volgens de in oktober 1970 gehouden volkstelling had Japan op dat tijdstip 104.649.017 inwoners (waarbij inbegrepen 945.465 op Okinawa). Dit betekent bijna